

POKUS O ZNOVUOTEVŘENÍ PROBLEMATIKY L' AUTRICHE SLAVE ET ROUMAINE

Vladimír Šibrava

Otázka vztahů mezi českými zeměmi a Francií v období minulého „fin de siècle“ se dostala do popředí zájmu četných badatelů. Někteří z nich věnovali při zkoumání zmíněné problematiky zvýšenou pozornost zdánlivě „perifernímu“ periodiku l' Autriche slave et roumaine. Například Jan Opočenský mu nejen zasvětil stať l' Autriche slave et roumaine (1887),¹ ale časopis je zároveň hlavním předmětem jeho zkoumání rovněž v samostatně vydaném zvláštním otisku ze Slovanského přehledu s obecnějším a obsahově širším názvem Francie a rakouští Slované v letech devadesátých.² Ze současných historiků věnovala Pavla Horská ve studii Praha – Paříž³ problematice l' Autriche slave et roumaine samostatný oddíl. Snad by nebylo na škodu pokusit se připomenout a – tam, kde je to možné – doplnit v dané záležitosti výsledky dosavadního zkoumání.

Zájem Francie o aktivní zahraniční styky s představiteli slovanských, ale i jiných „neněmeckých“ národů uvnitř Rakouska-Uherska souvisel s emancipačními tendencemi uvnitř monarchie a nebyl tedy na přelomu devatenáctého a dvacátého století nově vznikajícím jevem.⁴ V šedesátých a sedmdesátých letech však doznává četných kvalitativních změn.⁵ Podstatný obrat znamenalo prohlášení českých poslanců z období francouzsko-pruské války, následující po „obdobně zaměřeném“ Riegrovu memorandu císaři Napoleonovi a deklarující obdobné zájmy obou zemí zejména ve vztahu k Německu,⁶ i když k oficiálním, přímým kontaktům na nejvyšší úrovni mezi politickými představiteli českého a francouzského státu došlo až po vzniku samostatného Československa.⁷ Na jedné straně nahlížela diplomacie Francouzské republiky na Rakousko-Uhersko jako na homogenní stát,⁸ na druhé, sledujíc své ekonomické a politické zájmy, využívala „otevřeného“ frankofilství rakouských Slovanů, jež by mohlo hrát určitou roli v případě válečného konfliktu s Německem,⁹ stejně jako rivalita mezi Čechy a Němci¹⁰ a ostatními Slovany a Němci. J. Opočenský uvádí, že: „Ve francouzské veřejnosti stoupal tehdy zájem o slovanské, zejména ruské poměry,“ a že: „Bývalý prezident republiky Jules Ferry předložil ministru zahraničních věcí G. Flourensovi plán, aby této nálady francouzské veřejnosti bylo využito pro politiku, jež by prostřednictvím rakousko-uherských Slovanů a Románů působila na Vídeň. Měly se oživiti sympatie rakousko-uherských národů slovanských a Rumunů k francouzské kultuře a Francii vůbec a tím měl být zeslaben v rakousko-uherské monarchii vliv trojspolkové politiky. Kampaň neměla být vedena ve velkém tisku pařížském. Měla se spíše obracet k francouzské veřej-

nosti, ukázati jí, co jsou a co chtějí rakouští Slované a jak výhodnou pro Francii úlohu mohli by hráti v mezinárodní politice.“¹¹

Popularizaci Čechů a rakouských Slovanů ve Francii prostřednictvím k tomu určeného časopisu požadoval francouzský diplomat a bývalý generální konzul ve Spojených státech Albert Lefaivre ve zprávě vypracované společně se staročechem Františkem Riegrem a určené G. Flourensovi: *„C'est avec la presse que la politique Allemande régente, gourmande l'opinion publique en Autriche et maîtrise toutes les résistances. Deux Journaux la „Freie Presse“ de Vienne et „Pester Lloyd“ de Pesth tiennent la Cisleithanie et le royaume Hongrois sous la férule du Chancelier Allemande. Donc contrebalancer, cette influence il me paraît nécessaire d'avoir, parmi les journaux de Prague et de Vienne des organes spéciaux de divulgation pour nos intérêts.*

/.../ il y aurait urgence à populariser en France, à l'aide de journaux influents la cause des Tchèques et des Slaves d'Autriche. Des informations curieuses auxquelles j'ai fait allusion dans mon précédent rapport, m'ont démontré que la pression Allemande et Hongroise s'exerce tous les jours, sur nos organes les plus accrédités pour tenir le public français dans l'ignorance du mouvement Slave autrichien, et pour monopoliser notre attention et nos sympathies en faveur des Magyars trêce prodigue à notre égard, de démonstrations platoniques.“¹²

Týž Albert Lefaivre se výrazně podílel na vzniku a vydávání l' Autriche slave et roumaine i “jeho ideového následníka“ l' Europe. O pozadí existence obou vypovídá osobní fond jejich šéfredaktora¹³ – „Pozůstalost G. Blachona – korespondence“, uložený ve Státním ústředním archivu /dále SÚA/.

Fond „en question“ je rozsahem nevelký. Čítá pouze šedesát osm inventárních jednotek, uložených ve dvou kartónech. Sestává se z materiálů, vztahujících se k činnosti obou zmíněných časopisů, byť je ráz některých z nich „polosoukromý“ – zejména Blachonova korespondence se Soběslavem Pinkasem. Ve většině případů jde o redakční poštu, určenou přímo Blachonovi, řídce se zde vyskytuje vzájemná korespondence „sympatizantů redakce“ – např. dopis dr. J. Grégra Soběslavu Pinkasovi ze 7. února 1894.¹⁴ Inventární jednotky jsou řazeny abecedně, podle grafické podoby „hesla“ ve zpravidla francouzské „transkripci“. V první části jsou uloženy dopisy jednotlivých osob dle příjmení původců, za nimi korespondence spolků /Akademický čtenářský spolek, Slavín – literární a řečnický spolek, Umělecká beseda v Praze/. Pod inventárním číslem 67 je k nalezení francouzský překlad v Rakousku konfiskované brožury Rakouský spolek s Německem – L' Alliance de l' Autriche avec l' Allemagne au point de vue Bohême autrichienne. Poslední „číslovaný“ dokument je psán na hlavičkovém papíře francouzského vicekonzulátu a zcela na závěr fondu byl zařazen nejspíše proto, že podpis na něm je nečitelný. Za ním následují inventárním číslem

neoznačené „Registraturní záznamy Blachonovy“.

Časový rozsah fondu je vymezen léty 1887–1908, převážná část materiálů zde obsažených ovšem spadá do rozmezí let 1887–1893. Jeho původ není zcela jasný. J. Opočenský cituje v zmíněné brožuře Francie a rakouští Slované v letech devadesátých materiály zde obsažené jako jednotlivé dopisy s udáním příjmení původce a adresáta, stejně jako i data odeslání bez uvedení názvu fondu.¹⁵ Lze soudit, že později byl součástí fondu Ministerstva zahraničních věcí uloženém v SÚA. Roku 1969 jej J. Vrbata začal zpracovávat tamtéž jako samostatný osobní archivní fond pod názvem Korespondence francouzského redaktora G. Blachona a zamýšlel sestavit jeho inventární soupis. Bohužel se však dochoval jen úvod a několik excerpt.

Jméno George Blachon není podchyceno v našich ani zahraničních základních encyklopedických příručkách /a to ani dobových/ a rovněž J. Vrbata podotýká, že: „Z dosud dostupných archivních materiálů ani z literatury se zatím nepodařilo zjistit nic bližšího o osobě G. Blachona.“¹⁶

J. Opočenský podává na základě „důvěrnických zpráv, jež si rakouské velvyslánství v Paříži o Blachonovi dovedlo zaopatřit“ uložených v době vzniku jeho citovaného svazku v archivu Ministerstva zahraničních věcí v Praze¹⁷ alespoň kusou informaci, ze které vyplývá, že se jednalo o mladého, asi pětatřicetiletého redaktora, opatřujícího policejní seinské prefektuře zprávy, týkající se Rakouska. Patřil k okruhu J. Ferryho, jenž ho též doporučil A. Lefaivrovi. Pikantní je, že pražská policie nechtěla v Blachonovu existenci věřit a domnívala se, že jde o nový pseudonym francouzského slavisty L. Legera, jenž již v roce 1870 vydával v Praze Correspondence slave.¹⁸ Z dopisu sekretáře Syndicat des correspondents parisiens J. de Luze z 23. srpna 1891 se dále dovídáme, že byl G. Blachon přijat za člena této organizace. Na obálce listu je titulován „Correspondent parisien de Národní listy“.¹⁹

O charakteru Blachonem redigovaných časopisů l' Autriche slave et roumaine a l' Europe²⁰ vypovídá jednak vlastní fond, jednak sekundární prameny.

Přesto, že všechny archiválie ve fondu obsažené nemají stejnou „informační hodnotu“ – setkáváme se zde se vzkazy na vizitkách či méně obsažnými děkovnými dopisy těch, kteří v rámci propagace obdrželi výtisk l' Autriche slave et roumaine, popř. l' Europe zdarma, žádostmi o výměnu /sem patří např. upozornění B. Bogišiče na šéfredaktorku ruského časopisu Severnyj Věstnik, jež si přeje vyměňovat týž za l' Autriche slave et roumaine/,²¹ někdy ne tak docela nezajímavými žádostmi o spolupráci /mimo jiné částí korespondence ruského konsula v Bosně a Hercegovině N. Bakunina,²² jehož nezakryvanou intencí bylo stát se placeným spolupracovníkem redakce – v orig. collaborateur rétribué/ či s reakcemi způsobenými nedorozuměním (dopis nakladatele J. R. Vilímka z 29.

listopadu 1887 – Vilímek, nechápaje za jakým účelem mu byl zaslán Blachonův časopis, odeslal do francouzské redakce na oplátku své Humoristické listy²³) – poskytují „en bloc“ cenné informace o povaze obou „Blachonových časopisů“ – a tím i o směřování „neoficiální francouzské politiky“, a zároveň o individuálních názorech nejrozličnějších politických a kulturních představitelů na slovanskou a balkánskou otázku, na postavení slovanského a balkánského etnika uvnitř Rakouska. Bez zajímavosti není ani na základě Blachonovy pozůstalosti sestavitelný seznam původců korespondence, z něhož se dovídáme, že mezi dopisovateli „Blachonových časopisů“ nechyběly ani významné osobnosti české a francouzské kulturní a politické scény.

Zprvu několik z fondu získaných informací o obou časopisech. Z dopisu N. Bakunina z 2. března 1890²⁴, stejně jako i z dalších archiválií, lze zjistit, že redakce časopisu *l'Autriche slave et roumaine* sídlila na bulváru St. Michel 63 v Paříži a v dopise A. D. Chanderolyho, bývalého velvyslance v Petrohradě, je uvedena adresa *l'Europe* – 38, rue Notre Dame des Victoires.²⁵

l'Autriche slave et roumaine neměl dlouhého trvání, vycházel jen v letech 1887–1888, a světlo světa spatřilo pouze dvacet devět čísel. Zpočátku byl subvencován francouzským Ministerstvem zahraničních věcí. Albert Lefaivre píše Blachonovi 28. srpna 1887: „*J'avais bien reçu votre avant dernière lettre, j'en avais immédiatement envoyé un résumé à M. Flourens,*“²⁶ a krátce poté, 2. září 1887 informuje Blachona, že jej Flourens přijal a v dané souvislosti uvádí: „*Vous n'avez qu'à me communiquer la note, je vous dirai le devis de votre budget pour le premier mois, je vous donnerai un billet pour la somme correspondante*“.²⁷ Již 8. září téhož roku však upozorňuje, že se otázka financí stává delikátní.²⁸

Dalším finančním zdrojem měly být peníze od abonentů, s kterými však byly dle Opočenského nesnáze, „*neboť nechtěli platit*“.²⁹ Pro zajímavost; mezi prvními „neplatiči“ byl kníže Colloredo Mansfeld, „*vymlouvající se, že není s dostatek bohat, aby si mohl popřát předplatné*“.³⁰ Po odnětí subvence francouzského ministerstva zahraničních věcí žádal Lefaivre, aby čeští politikové financovali list sami, „*staročeši se však domnívali, že jako vládní strana si to nemohou dovolit a mladočeši veškerou podporu odmítli*“.³¹ Ke ztrátě ekonomického zázemí a zániku časopisu nejspíš přispěl i zákaz jeho rozšiřování v Rakousku-Uhersku, na nějž upozorňuje dopis Akademického čtenářského spolku, podepsaný Janem Mášou, ze 7. června 1888.³²

S otázkou distribuce, propagace, politického směřování a financování obou listů souvisí i návrh francouzského konzula v Hamburku Julese Lefaivra ze 14. prosince 1888, týkající se *l'Europe*: „*Puisque journal doit paraître à un assez grand nombre d'exemplaires, peut-être feriez vous bien de l'envoyer à tous les ministres de France ou Ambassadeurs en Europe, aux Consuls Généraux du*

continent, mais je vous pris spécialement de vouloir bien l'envoyer aux personnes suivantes:

Mr. L. Weiller

52 Boulevard Malesherbes

Paris

Mr. R. Marillier

Lieutenat d'inf. Attaché au Ministère de la Guerre

8 Avenue de Villars

Paris

Mr. le [Ct?] Balny J. Avricourt

Consul Général de France a' Hambourg

Allemagne

Mr. Jules Lefaivre

Consul Supp. de France a' Hambourg

Allemagne

Mr. le Baron de Guldencrone

Chambellan de S. M.

le Roi de Danemark

Copenhagen

Peut- être aurais je, d' ici a' quelques jours, d' autres noms encore a' vous citer. Les abonnements sont justifiables par diverses raisons politiques. “³³

Stran okruhu spolupracovníků; A. Lefaivre navrhuje v dopise z 8. září 1887 redakční radu, bohužel nejsou uvedena jména a stojí zde jen, že by mělo jít o jednoho básníka, jednoho poslance parlamentu a dvě „femmes de lettre“, ³⁴ v dopise z 29. září pak doporučuje Blachonovi za spolupracovníky Soběslava Pinkase a Marii Červinkovou, dceru staročecha Riegra, ³⁵ kteří skutečně zaujali vedoucí postavení v „komité“, jež připravovalo zprávy o Rakousku a přehledy tisku.

Za zmínku stojí vstřícný vztah Národních listů k l' Autriche slave et roumaine. Nejenže Národní listy uvítaly vydání prvního čísla l' Autriche slave et roumaine v Praze a přetiskly výťah z jeho úvodníku, za což je stihla konfiskace, ale doktor Julius Grégr – mimochodem věrný abonent l' Autriche slave et roumaine – se v dopise Blachonovi nezdržel deklarace duchovní spřízněnosti s A. Lefaivrem.³⁶

Co se týče vlastní obsahové náplně l' Autriche slave et roumaine, poměrně přesné svědectví podává J. Opočenský, jenž ve svém díle ve stručnosti charakterizuje podstatné zde vyšlé články, zejména úvodníky.³⁷ Z korespondence uložené ve fondu a vztahující se k l' Europe lze soudit, že náplň druhého Blachonova listu byla obdobná. Lze říci, že oba listy snad nebyly v prvním významovém plánu jednoznačně protirakouské, spíše byly vedeny snahou „vrazit klín“ mezi Německo a Rakousko – zde je zdařilou ilustrací výše zmíněná stať L' Alliance de l' Autriche avec l' Allemagne au point de vue Boheme autrichienne vycházející v číslech dvě až deset, kde mimo jiné stojí: „*L' ennemi le plus dangereux, le plus naturel (...) de l' Autriche, (...) c' est l' Allemagne*“ – vyzývají k přátelství Rakouska s Ruskem a jsou výrazně protimaďarsky orientovány. Poměrně výstižnou charakteristikou Blachonova snažení je hodnocení l' Autriche slave et roumaine z pera Friedberga Mirohorského, jenž o časopise s určitou dávkou ironie píše, že je: „*Animé de justice et d' équitabilité pour des nations si intelligentes, si loyales et franches, mais ignorées (...) par des éléments brutaux inspirés sans doute par ce reître de Bismarck, digne représentant de la race teutonne offensive, agressive et tyrannique.*“³⁸

Záležitosti kolem vydávání l' Autriche slave et roumaine jsou jen „drobným kamínkem“ v poměrně složité „mozaice“ česko-francouzských vztahů v druhé polovině devatenáctého století. Zde by bylo lze hovořit např. o vztahu L. Leger -

J. V. Frič, o aktivitách Ernesta Denise, kontaktech Fr. Riegra a Fr. Palackého s oficiálními představiteli francouzského státu, či Nerudově prezentaci slovanské emigrace v Paříži, popř. o působení Soběslava Pinkase a malíře Čermáka, stejně jako o aktivitách českých spolků v dané oblasti. Toto vše již ovšem bylo popsáno v citovaných pracích i jinde a podrobnější rozbor již tak dostatečně detailně vytěžené problematiky by si vyžádal další analytické studie, „opřené“ o průzkum dalších fondů /Policejní prezidium v SÚA, Archiv francouzského Ministerstva zahraničních věcí aj./. I další exploatace fondu „Pozůstalost G. Blachona – korespondence“ by mohla vést k nastolení a řešení dalších dílčích problémů – např. se nabízí možnost interpretovat na základě „eseje“ L' Avenir de la France et de la Russie pojetí slovanské otázky u E. Denise.

Studium česko-francouzských vztahů – potažmo pak francouzských diplomatických intervencí v teritoriu střední Evropy – konec konců nemusí být omezeno syntagmatickým, časově i kontextově rámovaným přístupem, ale nabízí se i do-

mněnka, že dané vztahy mají i svůj výrazný archetypální, paradigmatický rozměr.

POZNÁMKY

1. OPOČENSKÝ, J.: *L' Autriche slave et roumaine* (1887), *Le monde slave*, Paris, juin – juillet 1932.
2. OPOČENSKÝ, J.: *Francie a rakouští Slované v letech devadesátých*. Praha 1932.
3. HORSKÁ, P.: Praha – Paříž. K zahraničně politické orientaci pražské městské rady na přelomu devatenáctého a dvacátého století. In: *Pražský sborník historický* 20, Praha 1987, s. 97–135.
4. Ibid. s. 97–98.
5. Srov. BIRKE, E.: *Frankreich und Ostmitteleuropa im 19. Jahrhundert. Beiträge zur Politik und Geistesgeschichte*. Köln-Graz 1960.
6. Srov. OPOČENSKÝ, J.: *La protestation des Députés Tchèques de la Diète de Bohême contre l'annexion de l'Alsace et de la Lorraine*. *Le monde slave*, Paris, novembre 1930.
7. Srov. HORSKÁ, P.: Podíl české politiky z přelomu 19. a 20. století na vztazích rakousko-francouzských. *ČsČH* 17, 1969, s. 760.
8. Srov. HORSKÁ, P.: Praha – Paříž. K zahraničně politické orientaci pražské městské rady na přelomu devatenáctého a dvacátého století. In: *Pražský sborník historický* 20, Praha 1987, s. 105.
9. Srov. HORSKÁ, P.: Podíl české politiky z přelomu 19. a 20. století na vztazích rakousko-francouzských. *ČsČH* 17, 1969, s. 761.
10. Srov. VOLET-JEANNERET, H.: *La femme bourgeoise à Prague 1860–1895. De la philanthropie à l'émancipation*. (Doktorská dizertace). Lausanne 1988 – l'Université de Lausanne. Faculté des Lettres. s. 13–16.
11. OPOČENSKÝ, J.: *Francie a rakouští Slované v letech devadesátých*. Praha 1932, s. 3.
12. HORSKÁ, P.: Pokusy o investice francouzského kapitálu v českých zemích v osmdesátých letech devatenáctého století. *ČsČH* 19, 1981, s. 223.
13. Blachonova funkce v *L' Autriche slave et roumaine* vyplývá z jemu určené a ve fondu uložené korespondence, např. inv. č. 1, inv. č. 11, aj.
14. Pozůstalost G. Blachona – korespondence, inv. č. 20.
15. OPOČENSKÝ, J.: *Francie a rakouští Slované v letech devadesátých*. Praha 1932.
16. VRBATA, J.: Korespondence francouzského redaktora G. Blachona – inven-

- tární soupis /Úvod/, nepublikováno, Praha 1969, s. 1.
17. Inform. Bureau 1888, č. 3 180 ex 1888.
18. OPOČENSKÝ, J.: op. cit., s. 4–5.
19. Pozůstalost G. Blachona – korespondence, inv. č. 35.
20. J. Opočenský uvádí na základě konfidentské zprávy uložené v archivu Ministerstva zahraničních věcí /Inform. Bureau 1888, č. 2 754./, že si Blachon po zániku l' Autriche slave et roumaine „našel pro své ideje nové útočiště (...) v *Revue Bleue*“ (OPOČENSKÝ, J.:op. cit., s. 45). Na obálce dopisu A. D. Chanderolyho (inv. č. 24) je však Blachon titulován jako Directeur en chef de l' Europe a redaktor Il diritto croato. Ante Jakič píše Blachonovi, že je l'Europe velmi zajímavá a žádá jej o zaslání dvou chybějících čísel (inv. č. 25). Na Blachonovu roli v l' Europe lze usuzovat i z dalších ve fondu obsažených materiálů.
21. Op. cit., inv. č. 5.
22. Ibid. inv. č. 4.
23. Ibid. inv. č. 60: „*Croyant que vous m' offrez votre journal en échange avec mon hebdomadaire illustré Humoristické listy*“, *j' ai donné l' ordre r l' administration de vous expédier régulièrement mon journal.*“
24. Ibid. inv. č. 4.
25. Ibid. inv. č. 24.
26. Ibid. inv. č. 30.
27. Ibid.
28. Ibid.
29. OPOČENSKÝ, J.: op. cit., s. 21.
30. Ibid.
31. HORSKÁ, P.: Praha – Paříž. K zahraničně politické orientaci pražské městské rady na přelomu devatenáctého a dvacátého století. In: Pražský sborník historický 20, Praha 1987, s. 106.
32. Pozůstalost G. Blachona – korespondence, inv. č. 64.
33. Ibid. inv. č. 31.
34. Ibid. inv. č. 30.
35. Ibid.
36. Ibid. inv. č. 20.
37. Ibid. inv. č. 67.
38. Ibid. inv. č. 18.

Seznam původců korespondence:

1. ADÁMEK, Max
2. AUŘEDNÍČEK, Antonín, JUDr. – advokát
3. BABEZ, V.
4. BAKUNIN, Nicolas – ruský generální konsul v Bosně a Hercegovině a šlechtic při ruském císařském dvoře
5. BOGIŠIČ, Baltazar – srbský právní historik (především slovanské právo)
6. BRESNITZ, H. C. – korespondent Agrammer Tagblattu
7. BRUNEAU – profesor dějepisu na lyceu [v Bourges?]
8. BULIEZ – profesor na lyceu
9. CEPELIÉ, Émile – sekretář biskupa Strossmayera
10. D'ANGLAND, J.
11. DENIS, Ernest – profesor historie na filozofické fakultě v Bordeaux a na pařížské Sorboně
12. DOBRENOVIČ, Constantin
13. DUBOIS, Marcel – profesor zeměpisu na pařížské Sorboně
14. EVERS, G. – emeritní rektor
15. FLACHE, Jacques
16. FLOURENS, Léopold Émile – francouzský ministr zahraničních věcí (1886–1888)
17. FONAN, P. – generální sekretář Alliance française
18. FRIEDBERG-MIROHORSKÝ, Emanuel Salomon (Salomon z Friedbergů) – malíř (žák Ant. Mánesa), rakouský generál
19. GIRBAL, Paul – profesor dějepisu na lyceu v Troyes
20. GRÉGR, Julius, Dr. – redaktor Národních listů
21. HARIMONT, E.
22. HERBEN, Jan – ředitel Času
23. HEURTEVANT, Maurice – profesor dějepisu na lyceu v Pontury
24. CHANDEROLY, A. D. – bývalý francouzský velvyslanec v Petrohradě
25. JAKIČ, Ante – redaktor Il diritto croato
26. KIREJEV, A.
27. KOMAROV, V. V. – generál srbské armády, ruský major a ředitel časopisu Svět
28. KREDZULESCU, Nicolae – předseda senátu

29. LAURENT – profesor dějepisu
30. LEFAIVRE, Albert – bývalý francouzský generální konzul ve Washingtonu
31. LEFAIVRE, Jules – francouzský konzul v Hamburku
32. LEGER, Louis – francouzský slavista
33. LEROY, J.
34. LOYER, Maurice
35. LUZ, Jules de – sekretář Presse étrang•re
36. MAUGIS, Édouard – profesor historie na lyceu v Amiens
37. MELANOVIČ
38. MILANOVIČ, M.
39. MILLEVOYE, L.
40. MOSCONYI, Eugčne de
41. [NÁDASIF?], Ladislav – slovenský student medicíny
42. NOVIKOVOVÁ, Olga
43. OLIVA – profesor na lyceu ve Valenciennes
44. URUZOV – kníže a ruský ministr sídlící v Paříži
45. PERSIL, Paul – sekretář čínské mise v Paříži
46. PIGEANEAU, H. – profesor na l' École libre des sciences politiques
47. PINKAS, Ladislav – právník, absolvent l' École libre des sciences politiques, syn Soběslava Pinkase
48. PINKAS, Soběslav Hippolyt – český malíř a politik
49. PODLIPNÝ, Jan, Dr. – český politik, pražský primátor (1897–1900), dlouholetý funkcionář Sokola
50. POLANSKI, Peter
51. PREUX, Jules
52. RAMBAUD, Alfred Nicolas – francouzský historik a politik, ministr školství (1896 – 1898)
53. RICHARD, Gaston – profesor filozofie
54. ROZINSKI, G. N.
55. SANSBOEUF, Joseph – architekt, bývalý předsada francouzské ligy patriotů, čelný představitel francouzské unie tělocvičných spolků
56. SOURDILLON – profesor dějepisu na lyceu [v Tours?]
57. STROSSMAYER, Josip Juraj, PhDr., ThDr. – chorvatský biskup a politik
58. ŠETLÍK, B.
59. TEIGE, Josef

- 60. VILÍMEK, Josef Richard – šéfredaktor Humoristických listů
- 61. VOJNOVIČ, Konstantin – kníže
- 62. WIERZBICKI, Dr.
- 63. ŽŮREK, Ferdinand – pracovník administrace Hlasu národa
- 64. Akademický čtenářský spolek
- 65. Slavín – literární a řečnický spolek
- 66. Umělecká beseda v Praze
- 67. L' Alliance de l' Autriche avec l' Allemagne au point de vue Bohême autrichienne

*/ „Charakteristika“ původců korespondence se vztahuje k období vymezenému časovým rozsahem fondu.